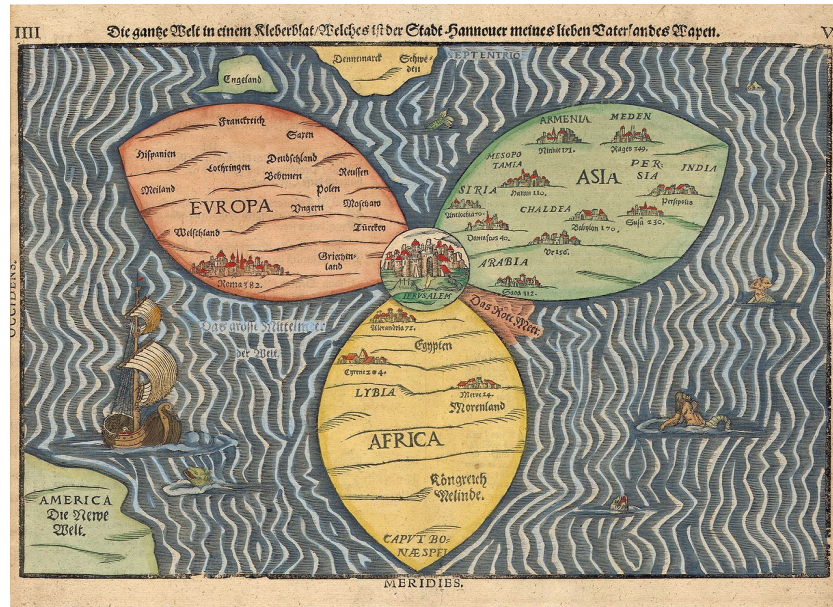

EURÁZSIAI KALEIDOSZKÓP

7. sorozat: A kereszténység geopolitikai súlyponteltolódásai

7. előadás: Mani (216-274) – a fény profétája

Farkas Flórián
Mikes International
Hága, 2014. március 13.

© Mikes International, 2001-2014

Az Eurázsiai Kaleidoszkóp prezentációs (pdf), valamint hanganyaga (mp3) szabadon felhasználható egyéni, illetve oktatási célra. Kereskedelmi felhasználás esetén a Mikes International írásbeli engedélye szükséges.

© Mikes International, 2001-2014

***KérjeteK és adatik néktek; keressetek és
találtok; zörgessetek és megnyittatik néktek.***

Máté 7:7

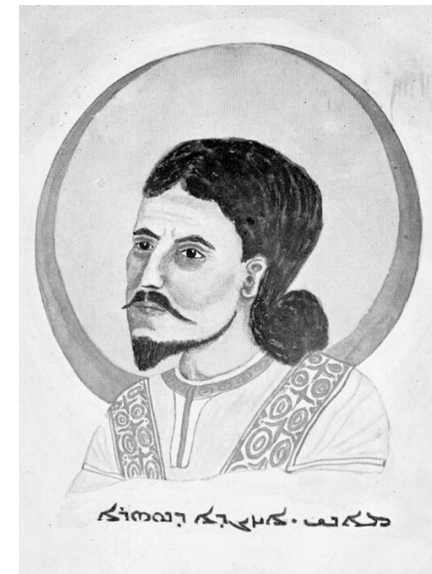
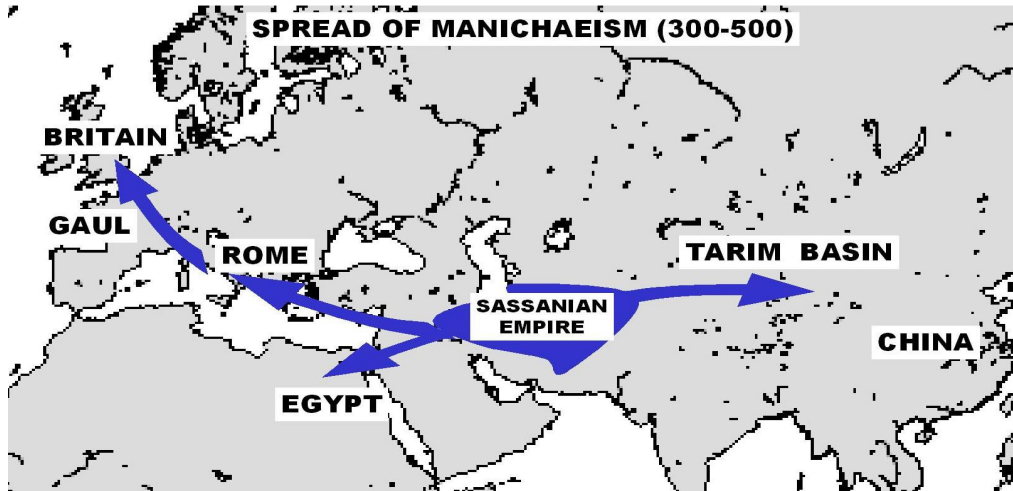
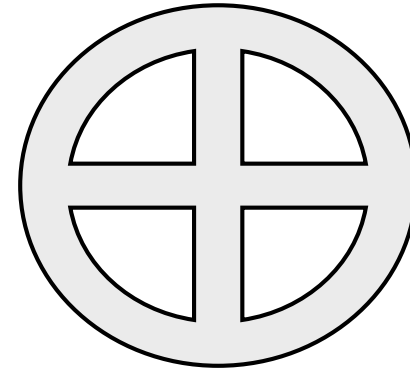
A 2013-2014 évad műsora

1. A kereszténység elfeledett első ezer éve
2. Chalcedon kulcsszerepe a kereszténység dogmatikai és geopolitikai történetében
3. A kereszténység új súlyponteltolódása a 21. században
4. A kereszténység és Európa a 21. században
5. Az iszlám misztikus (szufi) háttér Elif Shafak regényeiben
6. Geert Kimpen: 'De kabbalist' – a zsidó misztika (kabbala) irodalmi köntösben
- ➔ 7. Mani (216–274) - a fény prófétája
8. Arius (250-336) - az észak-afrikai presbiter és pap
9. A kereszties hadjáratok az arabok szemével
10. A kathar (albigens) kultúra virágzása és elpusztítása

Bevezetés

Mani → manicheizmus

Valaha a legnagyobb világvallás

Mani
216-274

Többkultúrájú, többnyelvű világvallás

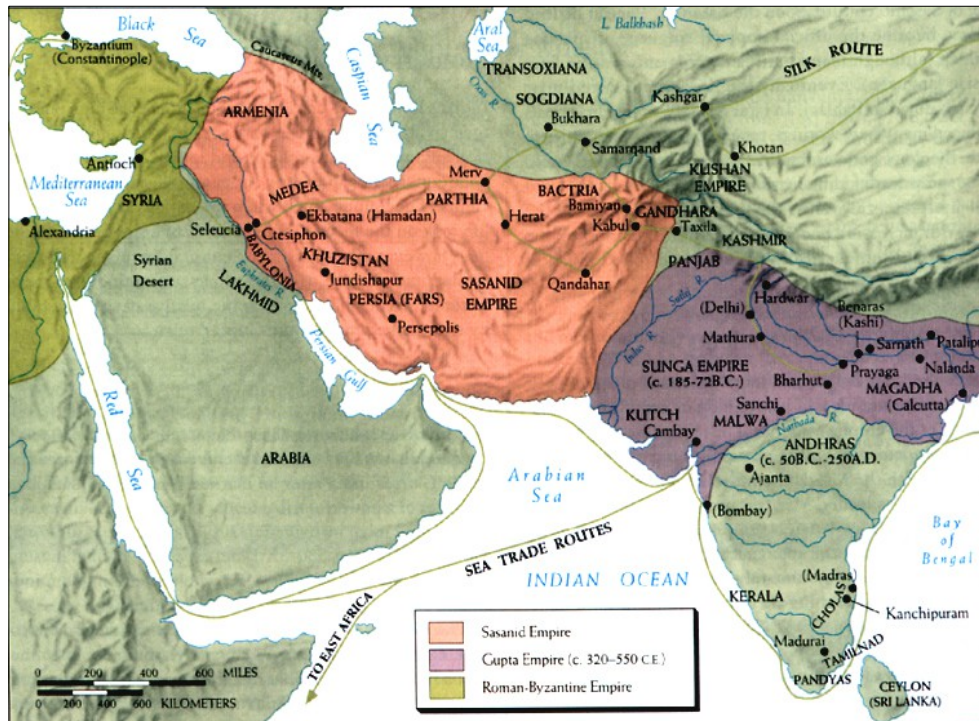
Nagyon komoly ütközés a 'fősodrású kereszténységgel'

Újjáéledt névhasználat: Wall Street Journal 2002:

'President Bush is serious about his Manichean formulation on the war on terror - "either you are with us, or you are with the terrorists".'

Körülmények – Szászánida Perzsia

Mani megjelenése egybeesik Perzsia újbóli felemelkedésével a Szászánida Dinasztia hatalomra jutásával

Körülmények – Szászánida Perzsia

224: a Pártus Birodalmat (Arszacid Dinasztia) megbuktatja I. Ardashir s megalapozza a Szászánida Dinasztiaát

Célok és stratégia:

- Központi hatalom megerősítése
- A (keleti) határok megerősítése
- Keleti területek visszahódítása
- Háború Róma ellen
- Államvallás megalkotása, amely a nemzeti egységet segíti

180-242

Körülmények – Szászánida Perzsia

I. Ardashir megkapja a királyságot Ahuramazda-tól

Naqsh-e Rostam
(Persepolistól ÉNy-ra)

Körülmények – Szászánida Perzsia

I. Shapur (240/42 – 270/72) alatt válik Perzsia a világ első számú nagyhatalmává

Sikerek Róma ellen:

- 1. római háború III. Gordianus, majd Arab Fülöp ellen (242-244)

- 2. római háború: 250-264: Valerianus

Körülmények – Szászánida Perzsia

Mani életében bontakozott ki egy új világbirodalom:

„Négy nagy birodalom létezik a világon: az első Babilónia és Perzsia, a második a rómaiaké, a harmadik az Aksoumi Birodalom (Etiópia), s a negyedik a kínai.”

I. Ardashir és I. Shapur nem tette a zoroasztriánus vallást hivatalosan államvallássá. A Pártus Birodalomban amúgy is viszonylag nagy volt a vallási tolerancia (hellenisztikus kulturális felfogás). Egyes felfogás szerint kifejezetten pártolták Mani vallását, mert az univerzálisabb volt mint a zoroasztrianizmus → birodalmi érdek.

A mágusok hatalma egy folyamat részeként nő, csak I. Shapur fiai alatt válik hivatalosan államvallássá:

I. Hormizd (270-271) majd

I. Bahram (271-274) → Karter

Körülmények – kereszténység a 'Királyok Király'-ának birodalmában

1. És mikor a pünkösöd napja eljött, mindnyájan egyakarattal együtt valának.
2. És lőn nagy hirtelenséggel az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, és eltelé az egész házat, a hol ülnek vala.
3. És megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek és üle mindenikre azok közül.
4. És megtelének mindnyájan Szent Lélekkel, és kezdének szólni más nyelveken, a mint a Lélek adta nekik szólások.
5. Lakoznak vala pedig Jeruzsálemben zsidók, istenfélő férfiak, minden nép közül, melyek az ég alatt vannak.
6. Minekutána pedig ez a zúgás lőn, egybegyüle a sokaság és megzavarodék, mivelhogy mindegyik a maga nyelvén hallá őket szólni.
7. Álmélkodnak pedig mindnyájan és csodálkoznak vala, mondván egymásnak: Nemde nem Galileusok-e ezek mindnyájan, a kik szólnak?
8. Mimódon halljuk hát őket, kiki közülünk a saját nyelvén, a melyben születünk?
- 9. Párthusok és médek és elámiták, és kik lakozunk Mesopotámiában, Júdeában és Kappadócziában, Pontusban és Ázsiában,**

Apostolok Cselekedetei 2:9

A 2. és 3. évszázadban a Perzsa Birodalomban a keresztény közösségek ha nem is nagy léptékkal, de biztos léptékkal nőttek.

Körülmények – zsidó-keresztény szekták

A. von Harnack: gnosztikus kereszténység ↔ katolikus kereszténység

Teljes hellenizáció, az Ószövetség elvetése ↔ részleges, fokozatos hellenizáció, amely az Ószövetséget megtartja

Elkhasai: *“Jézus egy ugyanolyan ember volt, mint mindenki; nem az első alkalom, hogy egy szűztől születik; ez megtörtént a múltban és még meg fog történni.”*

Mani életei

al-Biruni: 216. április 14. Al-Mada'in (Seleucia-Ctesiphon) → 20 mérföldre a mai Bagdad (Tigris folyó)

Szülei: Fataq és Maryam

Elkhasaita szekta

'Óh én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből? '
(Róma7:24)

a test pusztán egy börtön → a tisztaság (katharotès) amelyről beszéltünk – a legtökéletesebb tisztaság – a Gnózis révén érhető el. A Megváltó szerint a Gnózis megszabadítja a lelket a haláltól és az elpusztulástól.

12 éves korában megjelenik először a 'Társa' = at-Taûm (arámi)

'Ama vigasztaló pedig, a Szent Lélek, a kit az én nevemben küld az Atya, az mindenre megtanít majd titeket, és eszetekbe juttatja mindazokat, a miket mondtam néktek.' (János 14:26) → (παράκλητος)

De még nem jött el az idő.

Második jelenés: 24. éves: → saját misszió: szakítás a szektával, páli vonal

Mani életei

Munkássága igazi próféta:

- Próféta, költő, festő, író
 - Egyházszervező
 - Szónok
 - Mintakép
- Par excellence: “a könyv vallása” → hatalmas írói munkásság annak érdekében, hogy **a tanítását ne ferdítsék el az utódok**
 - Univerzális vallás, 'a próféták pecsétje', helyi folklór integrálása inkulturáció miatt. *'Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek vagy a prófétáknak eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltssem.'* (Máté 5:17) *'Bizony ez nemes Korán, [amelynek az eredetije] egy jólőrzött Írásban van, amit csupán a megtisztítottak érinthetnek, a teremtmények Ura küldte le.'* (Korán 56: 77-80)
 - Nagyon jó kapcsolat I. Shapur-ral → szabad kéz az egyház kiépítéséhez
 - Missziók Indiába és egyéb területekre
 - 274: mártírhalál Gundeshapurban

Mani tanítása

Dualizmus. Lelke a kozmogónia.

Az emberi történelem: *Heilsgeschichte*, megváltástörténet, kettős értelemben:

1. Egyének megváltása
2. Emberi lények által az Világ Lélek megváltása. → Szabad akarat (önkéntesen a Világ Fény irányába mozogni. (ez viszont attól függ, hogy mennyire keveredett anyaggal)

Etika:

Nem szabad húst enni (← az állatok az menneyi nőstény-démonok aberrációi);
nem szabad ölni: minden tartalmazza a Világ Lelket.

Ezen etika nem gyakorlatias → kettős előírás

- Electi
- Auditori

Lélekvándorlás: nem feltétlenül új személyiségben való újjászületés, hanem egy másik lénybe való beszorulás, vendég státuszban (pld. növény, állat, ember, s a legkívánatosabb electus).

Mani egyháza

1. Az egyház feje
2. A 12 tanító vagy magiszter
3. A 72 püspök
4. A 360 felvigyázó
5. Az egyházi méltóságot nem viselő elekti

Szigorú hierarchia, de nagy flexibilitás is a nagyon heterogén történelem miatt (időben és térben).

Mani történelmi jelentősége

A keresztény gyökér, kapcsolat nem csak külső 'divat'.

Krisztus docetista természetét tanította: nem-született, nem-testi természet.

A legmagasabb szintű etikai tanítás → történelmi egyházként ez a problémája is egyben.

Számtalan 'újjáéledése' történt, a legfontosabbak a **katharok**.

Irodalom – könyv

- Jenkins, Philip: *The Lost History of Christianity*. HarperOne, 2008.
- Jenkins, Philip: *Jesus Wars*. SPCK, 2010.
- Jenkins, Philip: *The Next Christendom*. Oxford UP, 2011.
- Jenkins, Philip: *The New Faces of Christianity*. Oxford UP, 2006.
- Jenkins, Philip: *God's Continent*. Oxford UP, 2007.
- Dalrymple, William: *From the Holy Mountain*. Owl Book, 1997.
- Innemé, Karel C. & Lutz, Robin: *Koptische kloosters*. Fontein, 1999.
- Procopius: *The Secret History*. Penguin, 2007.
- Moschou, John: *The Spiritual Meadow*. Cistercian Publications, 1992.
- Theodoret of Cyrrhus: *A History of the Monks of Syria*. Cistercian Publications, 1985.
- De Rosa, Peter: *Vicars of Christ*. Poolbeg, 2000.
- Asbridge, Thomas: *The Crusades*. Simon & Schuster, 2012.
- Williams, Rowan: *Arius*. Darton, Longman and Todd, 1987.
- Kannengiesser, Charles: *Arius and Athanasius*. Varorium, 1991.
- Stead, Christopher: *Doctrine and Philosophy in Early Christianity*. Varorium, 2000.
- Decret, François: *Mani et la tradition manichéenne*. Maitres Spirituels, 1974.
- Maalouf, Amin: *Les Jardins de lumière*. Lattès, 1991.
- Maalouf, Amin: *Les croisades vues par les arabes*. Lattès, 1983.

Irodalom – könyv

- Schuon, Frithjof: *The Transcendent Unity of Religions*. Quest Books, 2005.
- Ostrogorsky, George: *History of the Byzantine State*. Basil Blackwell, 1989.
- Vasiliev, A. A.: *History of the Byzantine Empire*. Madison, 1928.
- Glubb, John Bagot: *The Great Arab Conquests*. Hodder & Stoughton, 1963.
- Glubb, John Bagot: *The Empire of the Arabs*. Hodder & Stoughton, 1963.
- Glubb, John Bagot: *The Course of Empire*. Hodder & Stoughton, 1963.
- Glubb, John Bagot: *A Short History of the Arab Peoples*. Dorset Press, 1969.
- Glubb, John Bagot: *The Life and Times of Muhammad*. Cooper Square Press, 2001.
- Lings, Martin: *Muhammad*. Inner Traditions, 2006.
- Nasr, Seyyed Hossein: *Muhammad: Man of God*. ABC International Group, 1995.
- İnalcik, Halil (ed.): *An Economic and Social History of the Ottoman Empire*. I-II. Cambridge UP, 2004.
- Norwich, John Julius: *Byzantium – The Early Centuries*. Alfred A. Knopf, 2007.
- Norwich, John Julius: *Byzantium – The Apogee*. Penguin, 1993.
- Norwich, John Julius: *Byzantium – The Decline and Fall*. Alfred A. Knopf, 2006.

Irodalom – könyv

- Robinson, Francis: *The Mughal Emperors*. Thames & Hudson, 2007.
- Farrokh, Kaveh: *Shadows in the Dessert – Ancient Persia at War*. Osprey Publishing, 2004.
- Roquebert, Michel: *Histoire des Cathares*. Tempus, 2002.
- Roquebert, Michel: *La religion cathare*. Tempus, 2009.
- Obrusánszky, Borbála: A nesztoriánus vallás elterjedése és jelentősége Belső-Ázsiában. Mikes International, 2008.
http://www.federatio.org/mikes_bibl.html#137
- Kazantzakis, Nikos: *The Last Temptation*. Faber & Faber, 1995.
- De Purucker, Gottfried: *The Story of Jesus*. Theosophical UP, 1998.
- Baker-Brian, Nicholas J.: *Manichaeism: an ancient faith rediscovered*. T&T Clark International, 2011.
- Cameron, Ron (transl.) & Dewey, Arthur J. (ed.): *The Cologne Mani codex (P. Colon. inv. nr. 4780): Concerning the origin of his body*. Scholars Press, 1979.
- Merkelbach, Reinhold: *Mani und sein Religionssystem*. Westduetscher Verlag. 1986.
- Widengren, Geo: *Mani und der Manichäismus*. W. Kohlhammer Verlag, 1961.

Irodalom – könyv

- Koenen, Ludwig & Römer, Cornelia: *Mani - Auf der Spur einer verschollenen Religion*. Herder, 1993.
- Justice, Faith L.: *Hypatia. Her Life and Times*. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013.
- Brown, Dan: *The Da Vinci Code*. Corgi Books, 2013.
- Davidson, Basil: *The Black Man's Burden – Africa and the Curse of the Nation State*. James Currey, 1992.
- Davidson, Basil: *Africa In History*. Phoenix, 1991.
- Eliade, Mircea: *Shamanism – Archaic Techniques of Ecstasy*. Princeton UP, 2004.
- Eliade, Mircea: *The Myth of Eternal Return*. Pantheon Books, 1954.
 - Eredeti kiadás: *Le mythe de l'éternel retour*. Gallimard, 1949.
- Lockhart, James & Schwartz, Stuart B.: *Early Latin America – A History of Colonial Spanish America and Brazil*. Cambridge UP, 2005.
- Belloc, Hilaire: *The Great Heresies*. Tan Book and Publishers, Inc., 1991.
- Michael Baigent & Richard Leigh & Henry Lincoln: *The Holy Blood and the Holy Grail*. Arrow Books, 2006.

Irodalom – könyv

- Michel Roquebert: *L'épopée cathare - Tome 1, L'invasion 1198-1212*. Tempus, 2006.
- Michel Roquebert: *L'épopée cathare - Tome 2, Muret ou la dépossession 1213-1216*. Tempus, 2006.
- Michel Roquebert: *L'épopée cathare - Tome 3, Le lys et la croix, 1216-1229*. Tempus, 2006.
- Michel Roquebert: *L'épopée cathare - Tome 4, Mourir à Montségur 1230-1244*. Tempus, 2006.
- Michel Roquebert: *L'épopée cathare - Tome 5, La fin des Amis de Dieu 1244-1321*. Tempus, 2006.
- S.J. Hodge: *Secrets of the Knights Templar: The Hidden History of the World's Most Powerful Order*. Quercus, 2013.
- Malcolm Barber: *The New Knighthood : a History of the Order of the Temple*. Cambridge UP, 1994.
- A.A. Grishin & Bethany Goss: *The Knights Templar Absolution: The Chinon Parchment and the History of the Poor Knights of Christ*. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013.
- Helen Nicholson: *The Knights Templar: a New History*. Stroud, 2001.
- Dean A. Kowalski (ed.): *The Philosophy of the X-Files*. The UP of Kentucky, 2009.

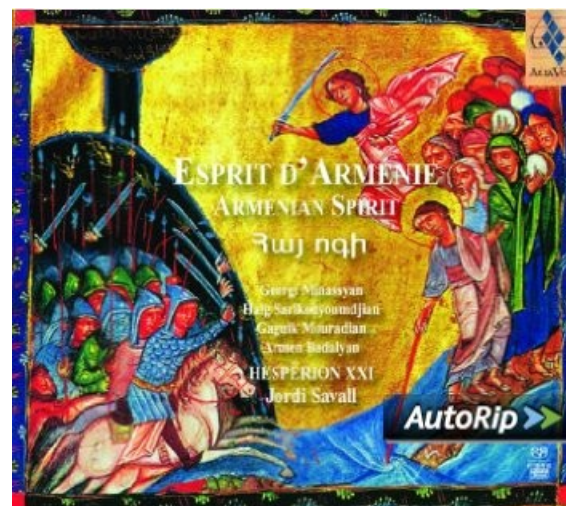
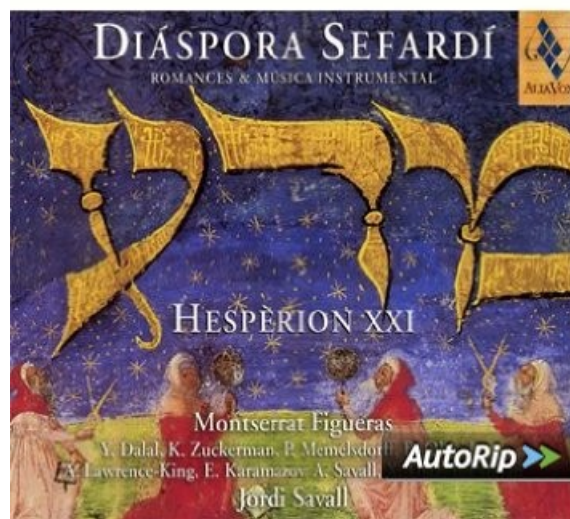
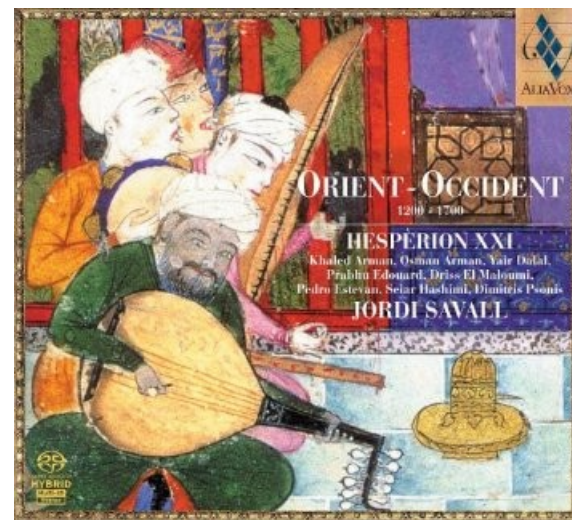
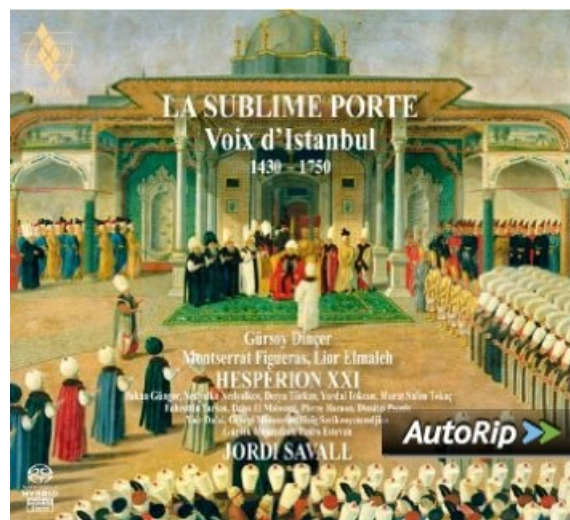
Irodalom – könyv

- Robert Shearman: *Wanting to Believe – a Critical Guide to X-Files, Millennium & The Lone Gunmen*. Mad Norwegian Press, 2009.
- Matt Hurwitz & Chris Knowles: *The Complete X-Files*. Insigh Editions, 2008.
- Dan Brown: *Angels and Demons: Special Illustrated Collector's Edition*. Bantam Press, 2005.
- Dan Brown: *The Da Vinci Code: Special Illustrated Collector's Edition: The Illustrated Edition*. Bantam Press, 2004.
- Kader Abdolah: *De Koran – een vertaling*. De Geus, 2008.
- Kader Abdolah: *De boodschapper – een vertelling*. De Geus, 2008.
- Meyer, Marvin (ed.): *The Nag Hammadi Scriptures*. HarperOne, 2007.
- Csornai, Katalin: *A duanhuangi sziklatemplom manicheus kézirattekercsei*. HUN-idea, 2008.
- Augustinus, Aurelius: *Vallomások*. Gondolat, 1987.
- Elliott, J.K.(ed.): *The Apocryphal New Testament*. Clarendon Press, 2009.
- Charlesworth, James H. (ed.): *The Old Testament Pseudepigrapha Vol. 1-2*. Hendrickson Publishers, 2013.
- Vermes, Géza (trans.): *The Complete Dead Sea Scrolls in English*. Penguin, 2004.
- *Ante-Nicene Fathers Vol. 1-10*. Hendrickson Publishers, 2012.

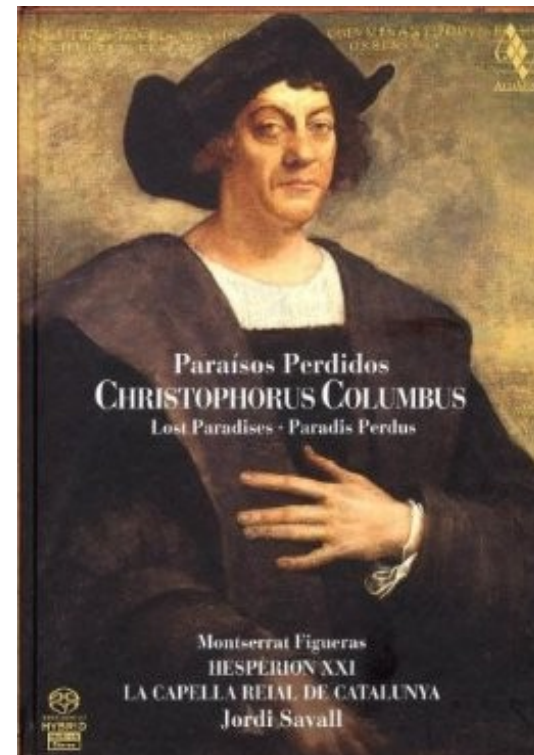
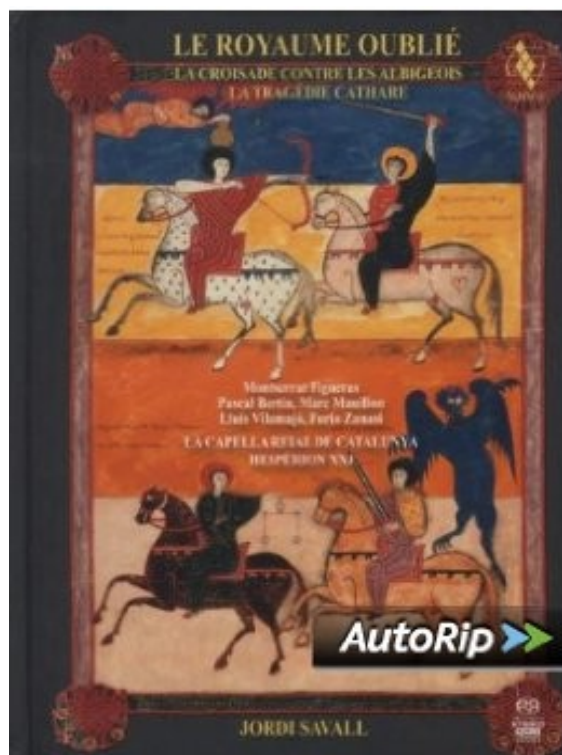
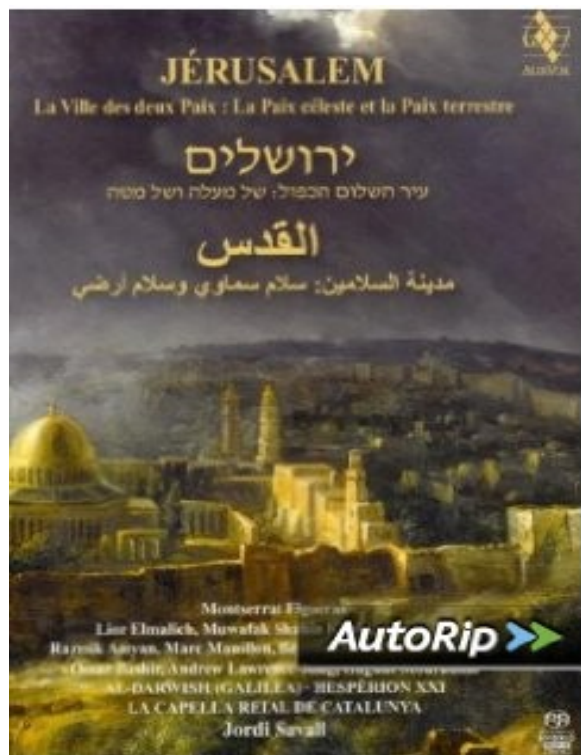
Irodalom – könyv

- *Nicene and Post Nicen Fathers Series 1. Vol 1-14.* Hendrickson Publishers, 2012.
- *Nicene and Post Nicen Fathers Series 2. Vol 1-14.* Hendrickson Publishers, 2012.
- *History of Christian Church Vol. 1-8.* Hendrickson Publishers, 2012.
- Lieu, S.N.C.: *Manichaeism in the Late Roman Empire and Medieval China.* J.C.B. Mohr, 1992.
- Lieu, S.N.C.: *Manichaeism in Mesopotamia and the Roman East.* Brill, 1994.
- Lieu, S.N.C.: *Manichaeism in Central Asia and China.* Brill, 1998.
- R.J. Teske (trans.): *The Manichean Debate.* New York City Press, 2006.
- R.J. Teske (trans.): *Answer to Faustus, a Manichean.* New York City Press, 2007.
- *Encyclopaedia Iranica:* www.iranica.com

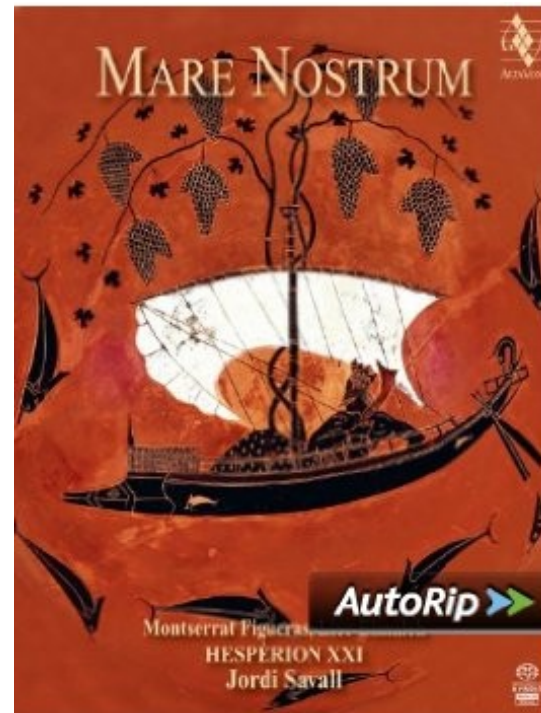
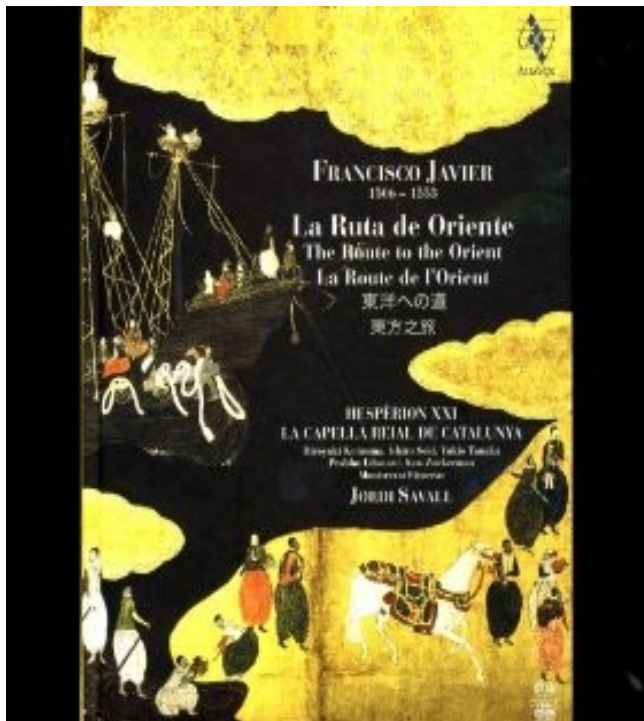
Irodalom – (SA)CD

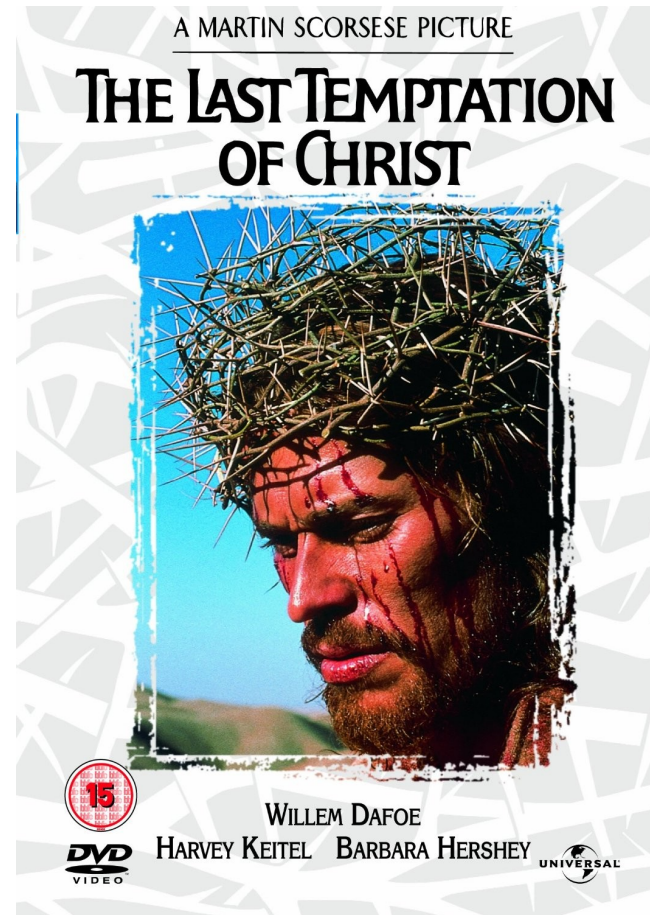
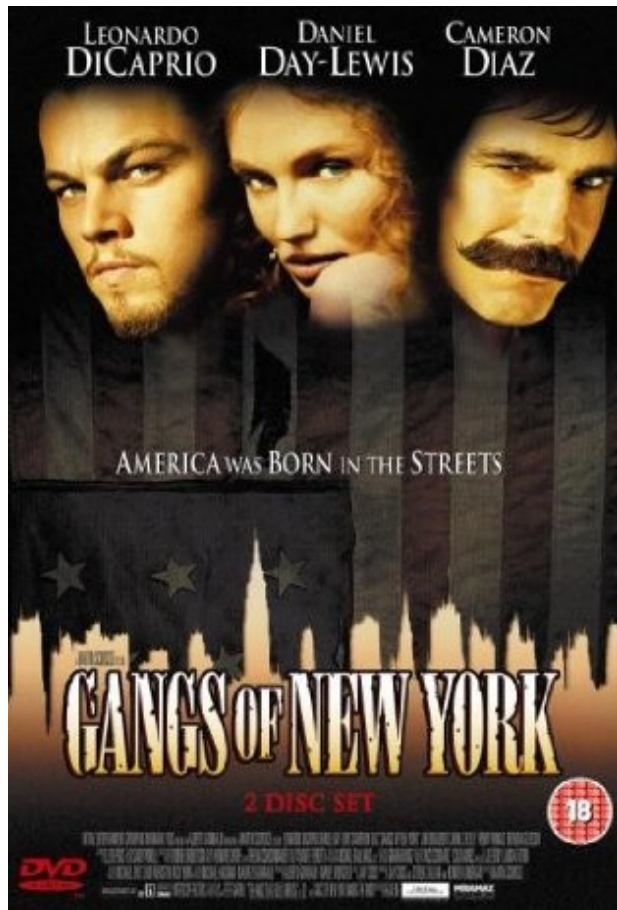
Irodalom – könyv & (SA)CD

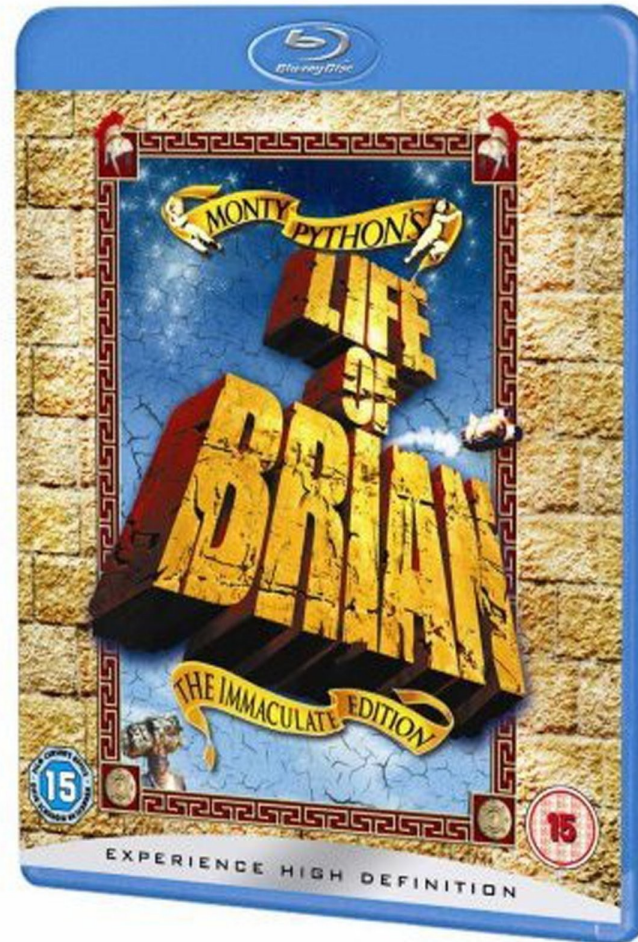
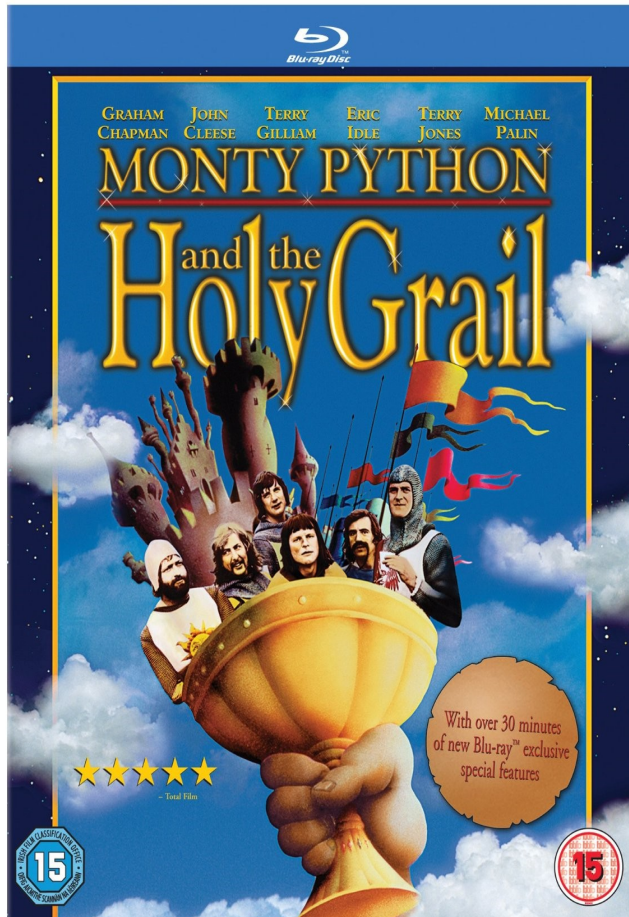
Irodalom – könyv & (SA)CD

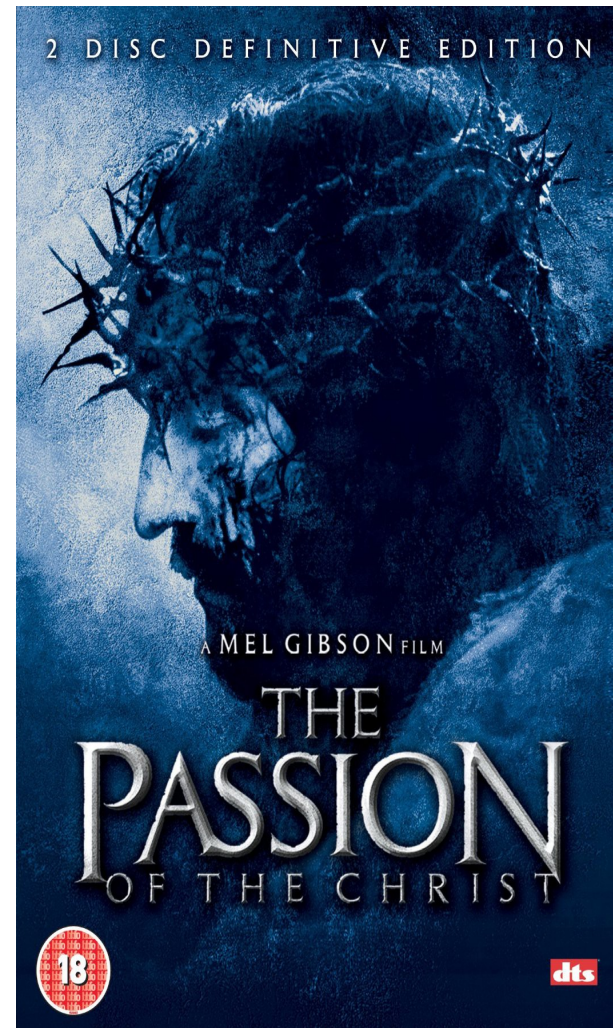
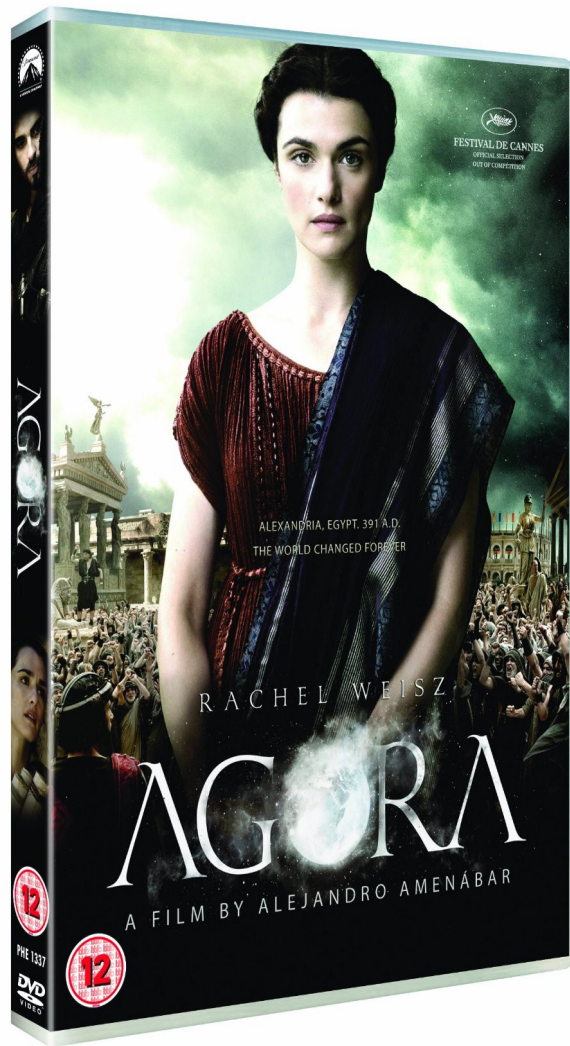
Irodalom – film

Irodalom – film

Irodalom – film

Irodalom – film

Irodalom – film

